

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ו, 2026
מספר השאלון: 011241
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון מותאם

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון – הבנה והבעה – 50 נקודות
חלק שני – לשון – 50 נקודות
פרק א: שם המספר
פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים
סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.
שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
נספחים: נספח 1 – מאמרים; נספח 2 – דף עזר.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון – הבנה והבעה

שאלה 1

א. (3) הם אינם קליטים.

ב. החידוש "צפיית רצף" מחזק את הביקורת של רוטנר, משום שזהו צירוף של שתי מילים עבריות שבא במקום מילה לועזית אחת קצרה – "בינג". רוטנר טוענת שמילים חדשות צריכות להיות קצרות, קליטות ואטרקטיביות כדי שהדוברים יאמצו אותן, והיא מבקרת את האקדמיה על כך שהיא מציעה צירופים ארוכים ומסורבלים, כמו "תג הקבצה" במקום "האשטאג". "צפיית רצף" ארוך ומסורבל בדיוק כמו "תג הקבצה", ולכן לפי רוטנר הוא לא ייקלט, והדוברים ימשיכו להעדיף את המילה הלועזית הקצרה והנוחה "בינג".

ג. תשובה אפשרית א: גדיש טוענת שגם מילים כמו "גלידה", "פצצה" ו"מונית" נשמעו מוזרות לדוברים בתחילת הדרך, אך עם הזמן הן נקלטו בשפה, וכיום הן נשמעות טבעיות לגמרי. כך יקרה גם לחידושים החדשים, אם הציבור יאמץ אותם.

תשובה אפשרית ב: גדיש טוענת שמילים רבות שחידשה האקדמיה כבר מוכרות לכול ומשמשות בשפה, למשל "כריך", "משוב", "מסרון" ו"צג", ואפילו חידושים חדשים יותר, כמו "תצרף" ו"הסכת", מתחילים להיקלט. מכאן שאין זה נכון שהחידושים אינם נטמעים בשפה.

שאלה 2

על פי רונית גדיש, את חידושי המילים באקדמיה קובעות ועדות מינוח בתחומים רבים ומגוונים, שחבריהן הם מומחים המתנדבים לעבודה זו, ורוב המונחים שייכים למילונים מקצועיים. לעומת זאת, רחלי רוטנר הייתה רוצה שהאקדמיה תפעל כמו משרד פרסום ותתחשב בציבור שאמור להשתמש במילים: שתלמד את קהל היעד ואת הרגליו הלשוניים, תתאים לו חידושים קצרים ומפתים, ואף תבדוק את המילים החדשות בקבוצות ביקורת לפני שתפרסם אותן.

שאלה 3

- א. טלי בן־יהודה מתייחסת לפעילות האקדמיה ללשון העברית בכבוד ובהערכה רבה. יחס זה בא לידי ביטוי בשימוש בשמות תואר ובצירופים בעלי משמעות חיובית ומעצימה כשהיא מתארת את פעולות האקדמיה. לדוגמה: "שתי משימות כבדות משקל", "מחקר דקדקני", "מאגר עצום", "בפעולתה הענפה", "המידע העשיר", "כתב העת המדעי הנחשב".
- ב. מאפיין: שימוש בלשון דיבור ובסלנג. דוגמה: "האקדמיה קופצת לי לפעמים לראש" / "נותנת עבודה" / "יש מצב" / "גם בן־יהודה לא עשה חיים".
- מאפיין: לשון צינית וסרקסטית (הומור עוקצני). דוגמה: "לפעמים אני נזכרת שאני משלמת לאקדמיה ללשון העברית" / "להתאמץ ולעשות קצת יותר מלזרוק הגדרות של שלוש מילים ולקוות שזה יתפוס".
- (אפשר גם: כתיבה אישית בגוף ראשון – "אני אזרחית משלמת מיסים", "אני עצמי חיה ונושמת את השפה"; פנייה ישירה אל אנשי האקדמיה – "תצטרכו, אנשי האקדמיה, להתאמץ"; שאלות רטוריות – "אנחנו לא שווים את זה?").

שאלה 4 – סקירה לדוגמה

האקדמיה ללשון העברית – ממחקר הלשון אל הציבור הרחב

האקדמיה ללשון העברית הוקמה בשנת 1953 מכוח חוק, והיא המוסד העליון ללשון העברית והממשיכה של ועד הלשון. מטרתה הכללית היא לעצב ולכוון את דמותה הרוחנית של המדינה, ולחקור, לשמר ולטפח את הלשון העברית (בן־יהודה, 2024; גדיש, 2019).

בעת הקמתה הוטלו על האקדמיה שתי משימות מרכזיות: לחקור את העברית לכל תקופותיה וענפיה, ולכוון את התפתחותה של העברית בת ימינו – למשל באמצעות קביעת כללי דקדוק, כתיב ופיסוק וחידוש מילים עבריות במקום מילים לועזיות. שתי המשימות שלובות זו בזו, שכן הכוונת הלשון מתבססת על המחקר (בן־יהודה, 2024). בעשורים האחרונים הרחיבה האקדמיה את פעילותה ופנתה אל הציבור הרחב, ובעיקר אל הדור הצעיר, כדי לחבב עליו את העברית. לשם כך היא פועלת ברשתות החברתיות, מפעילה מרכז למידה ותרבות ומציעה השתלמויות (בן־יהודה, 2024). נוסף על כך היא הפכה את אתר הבית שלה ל"מרכז למילה העברית": שוכלל בו מנוע החיפוש, נוספו לו מילון עברי-עברי ויישומון לנטיית הפועל, וכל אחד יכול לפנות למערכת פניות ייעודית ולקבל תשובה מקצועית במהירות (גדיש, 2019).

נראה אפוא שהאקדמיה, שהוקמה כמוסד מחקר, פועלת כיום גם כדי להתקרב אל דוברי העברית.

ביבליוגרפיה

בן־יהודה, ט' (2024). בת שבעים וצופה אל הבאות. האקדמיה ללשון העברית. אוחר מ־hebrew.academy.org.il

גדיש, ר' (יולי, 2019). השירות האמיתי של האקדמיה ללשון [...] מאקו. אוחר מ־mako.co.il

חלק שני – לשון

שאלה 5

- ארבעים ותשעה חברות וחברים; בחמש ישיבות
- שישה שמות
- הכינוס השמונה עשר
- כארבעים וחמישה אלף
- שלוש המילים
- מאמר מספר אחת
- בשנת אלפיים ותשע עשרה
- פי שבעה
- בעשרה בינואר

שאלה 6

א. (1) משפט מורכב.

חשוב [שנבין] מה עומד במרכז עשייתה של האקדמיה ללשון העברית].

[שנבין מה עומד במרכז עשייתה של האקדמיה ללשון העברית] – פסוקית נושא;

[מה עומד במרכז עשייתה של האקדמיה ללשון העברית] – פסוקית מושא (בתוך פסוקית הנושא).

(2) משפט איחוי (משפט מאוחד).

[האקדמיה שמה דגש על פעילות לציבור הרחב], [ועם צמיחת המרשתת והרשתות החברתיות היא החלה

לפעול גם בהן].

איבר א: האקדמיה שמה דגש על פעילות לציבור הרחב; איבר ב: ועם צמיחת המרשתת והרשתות החברתיות

היא החלה לפעול גם בהן.

ב. מילים אמורות להשתלב בחיי היום-יום בטבעיות ובקלילות. – תיאור (תיאור אופן).

ג. הגיע הזמן לבקש מאנשי האקדמיה שיראו לנו מה הם עשו בכסף שלנו כל השנים.

(אפשר גם: הגיע הזמן לבקש מאנשי האקדמיה להראות לנו מה הם עשו בכסף שלנו כל השנים).

שאלה 7

- א. • (1) [אילו היה למילה "האשטאג" תחליף חמוד, קצר וקליט בעברית], הדוברים היו מאמצים אותו.
- (2) המילים החדשות ייקלטו בשפה, [אם ציבור העיתונאים יסכים לוותר מדי פעם על היוקרה שבשימוש במילים הלועזיות].
- במשפט (1) – תנאי בטל: התנאי לא התקיים (אין למילה "האשטאג" תחליף כזה), ולכן גם התוצאה לא התקיימה. במשפט (2) – תנאי קיים: התנאי אפשרי, וייתכן שיתקיים בעתיד, ואז תתקיים גם התוצאה.
- המילים החדשות ייקלטו בשפה, כאשר ציבור העיתונאים יסכים לוותר מדי פעם על היוקרה שבשימוש במילים הלועזיות.
- (אפשר גם: "...כשציבור העיתונאים יסכים..." / "...ברגע שציבור העיתונאים יסכים...")

- ב. (1) אתר הבית של האקדמיה ללשון העברית נהפך למרכז (למילה העברית).
- (2) פעולות אלה מקרבות את עשייתה של האקדמיה לציבור.
- (3) האקדמיה מוציאה לאור ספרים וכתבי עת מדעיים.
- (4) אין עוד מוסד שמעניק שירות כזה.

שאלה 8

- א. (1) העמדת מפעל המילון ההיסטורי, עיקר עשייתה של האקדמיה, כוללת איסוף של הספרות העברית לדורותיה, ניתוח מילים ויצירת בסיס לכתיבת ערכי המילון.
- (2) שתי משימות אלה – מחקר הלשון והכוונתה – שונות זו מזו, אך הן גם שלובות זו בזו.
- הביטוי המכליל: (שתי) משימות (אלה).
- התפקיד התחבירי: נושא.
- ב. (1) על פי המחקרים – הסגר.
- (2) על פי סדר האל"ף-בי"ת – נושא.
- (3) על פי החלטת הרוב – תיאור.
- ג. [את הכוונת הלשון העברית] – מושא;
- [הלשון העברית] – לוואי (של "הכוונת"); [העברית] – לוואי (של "הלשון");
- [האקדמיה] – נושא;
- [מבססת] – נושא;
- [על מחקר עדכני] – מושא; [עדכני] – לוואי (של "מחקר").

שאלה 9

- א. (1) חלופות – נושא; ראויות – לוואי.
 (2) חלופות – מושא; ראויות – לוואי.
 (3) חלופות – לוואי; ראויות – לוואי.
 (4) (בלי) חלופות – תיאור; ראויות – לוואי.
 (5) החלופות – נושא; ראויות – נושא.
- ב. • (1) מצטיינים – שם תואר.
 (2) חוקרים – שם עצם; (ו) יוצרים – שם עצם; משתתפים – פועל.
 • לא רק תלמידים מצטיינים, אלא כל התלמידים יכולים להשתתף באולימפיאדת הלשון העברית.

שאלה 10

- א. לרגל יום העברית נערך ריאיון עם נשיא האקדמיה ללשון העברית, פרופסור אהרן ממן. בריאיון הוא הסביר כי רוב אוצר המילים שהאקדמיה ללשון העברית מחדשת מיועד לחוקרים, למומחים ולאנשי מקצוע.
- ב. (1) האקדמיה ללשון העברית מפרסמת תכנים לשוניים.
 (2) מאות אלפי גולשים עוקבים אחרי עמוד האינסטגרם של האקדמיה ללשון העברית.
 (3) הגולשים נהנים מן התכנים הלשוניים האלה.

שאלה 11

הפועל	השורש	הבניין
נִמְנֶיֶת	מ-נ-י/ה	נפעל
מוֹבִיל	י-ב-ל	הפעיל
מְעוֹרָרִים	ע-ו-ר	פיעל
חֲזִינוּ	ח-ז-י/ה	קל (פעל)
מְפַרְגְּנִים	פ-ר-ג-ן	פיעל
מְשַׁתַּחֵל	ש-ח-ל	התפעל
מְעִידִים	ע-ו-ד	הפעיל

שאלה 12

- א. (1) א-ו-ר.
 (2) מאור.
 (3) הפעיל.
 (4) הפועל: מאיר, הזמן: הווה (בינוני).
 (5) הבניין: הפעיל, הזמן/הדרך: ציווי.
- ב. נמנעים - שורשית.
 מונעים - שורשית.
 מונעים - מוספית.
- ג. (1) תשחץ.
 (2) דרך התצורה: הלחם בסיסים. פירוט: תשבץ + חץ.
 (3) שורש ומשקל.

שאלה 13

א.	צורת הבינוני	חלק הדיבור	הבניין
	חוקרים	שם עצם	קל (פעל)
	מאפשר	פועל	פיעל
	משתמשים	שם עצם	התפעל
	מסמך	שם תואר	הופעל

- ב. (1) חלק הדיבור: שם עצם, המשקל: קטילה.
 (2) חלק הדיבור: שם תואר, המשקל: קטיל (בנקבה - קטילה).
- ג. דמותה - שייכות / קניין (הדמות שלה).
 מלון - אוספים (אוסף מילים).
 היסטורי - שם תואר.
 רציונאי - בעל מקצוע / תפקיד.

שאלה 14

- א. (1) המילים: בָּזָבֹז, קִיּוּמָה, אֶסוּף – המשקל: קטול.
המילים: הַכְּנִית, הוֹדְעוֹת – המשקל: הקטלה.
המילים: פְּתִיבָת, יִצְיָרַת – המשקל: קטילה.
(2) שמות פעולה.
- ב. (1) השורש: פ-צ-י/ה, הבניין: פיעל, הגוף: נסתר.
(2) לא. למילה "פיצה" בתפקיד שם עצם אין שורש, משום שזו מילה שאולה משפה אחרת (מאיטלקית) – שם לועזי.
- ג. (1) פְּצַצַת – פ-צ-ץ.
(2) פְּצֻפּוּצִי – פ-צ-פ-ץ.
(3) הִפְצַצַת – פ-ו-ץ.

שאלה 15

- א. 1. (י-ס-ף) – נוספו / התווספו
2. (ש-ק-ע) – השקיעו
3. (א-פ-ש-ר) – (ש)אפשרו / (ש)יאפשרו
4. (צ-פ-י) – ציפו / צפו
5. (י-ע-ד) – (ש)נועד
6. (י-צ-ר) – (ש)נוצרות / (ש)נוצרו
7. (ש-י-ך) – (ה)משתייכים / (ה)משתייכות
8. (ד-מ-י) – דומים
- ב. 1. (י-ס-ד) – מוסד
2. (ק-ו-ם) – (ה)הקמה
3. (ש-ל-ט) – (ה)שלטון
4. (י-ד-ע) – מידע
5. (ש-נ-י) – שינוי
6. (י-ב-ל) – (ה)הובלה
7. (כ-ו-ן) – מכון
8. (ב-נ-י) – (ה)בנייה
9. (ח-ו-ש) – תחושה / תחושות

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon